

**Krimināltiesību un kriminālprocesa tiesību jomas
2024./2025. akadēmiskā gada ziemas eksāmena teorētiskās daļas
jautājumu un praktiskās daļas uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas
vadlīnijas**

Saturs

Teorētiskās daļas jautājumi	3
1. jautājums. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa.....	3
2. jautājums. Krimināltiesības. Sevišķā daļa.....	5
3. jautājums. Kriminālprocess.....	8
Praktiskās daļas uzdevums.....	11

Teorētiskās daļas jautājumi

1. jautājums. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa

Noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvā puse

Noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvā puse ir personas uzvedības ārējā izpausme, kas rada vai var radīt kaitīgas izmaiņas apkārtējā pasaulē.

1. Objektīvās puses obligātās pazīmes un to raksturojums (3 punkti)

Objektīvās puses obligātās pazīmes piemīt visiem noziedzīgu nodarījumu sastāviem, neatkarīgi no tā, kādā veidā noziedzīgais nodarījums izpaužas.

Tās ir:

- Uzvedība (rīcība), kas var izpausties kā darbība vai bezdarbība.
- Kaitīgās sekas (obligātās materiāliem sastāviem)
- Cēloņsakarība starp uzvedību (rīcību) un kaitīgām sekām

Darbība un bezdarbība ir kriminālatbildību noteicošais pamats, jo tikai darbība vai bezdarbība kā cilvēka psihiskās darbības ārējā izpausme realitātē rada vai var radīt apdraudējumu ar likumu aizsargātām svarīgām valsts, sabiedrības un atsevišķu indivīdu interesēm.

Ne katra darbība vai bezdarbība ir kriminālā kārtā sodāma. Tai ir jābūt prettiesiskai (nelikumīgai), un ar kaitīguma pakāpi, lai tā būtu paredzēta krimināllikumā sevišķajā daļā. Darbība vai bezdarbība pārtop par prettiesisku, ja tā tiek aizliegta ar likumu vai citu tiesību normatīvo aktu, kas ietver noteiktus cilvēku uzvedības standartus, paredzot arī atbilstošas sankcijas par svarīgāko aizsargājamo interešu aizsardzības un uzvedības piesardzības noteikumu pārkāpšanu.

Ar darbību krimināltiesiskā izpratnē saprot personas apzinātu aktīvu, kaitīgu un prettiesisku uzvedību, ar ko tiek realizēta šīs personas griba, un tā rezultātā tiek izdarīts Krimināllikumā paredzēts ar likumu aizsargāto interešu apdraudējums.

Ar bezdarbību krimināltiesiskā izpratnē saprot apzinātu personas gribai atbilstošu pasīvu, kaitīgu un prettiesisku uzvedību, kas izpaudusies noteiktu tiesisku pienākumu neveikšanā, pastāvot reālai iespējai tos veikt, kā rezultātā izdarīts Krimināllikumā paredzēts apdraudējums ar likumu aizsargātām interesēm.

3 punktus piešķir, ja:

- ir nosauktas visas 3 obligātās pazīmes un
- ir norādīts abu prettiesiskas uzvedības veidu (darbības un bezdarbības) apraksts.

2 punktus piešķir, ja:

- ir nosauktas visas 3 obligātās pazīmes, bet
- ir nepilnīgs darbības un bezdarbības apraksts.

vai

- ir nosauktas 2 obligātās pazīmes un
- ir norādīts abu prettiesiskas uzvedības veidu (darbības un bezdarbības) apraksts.

1 punktu piešķir, ja:

- ir nosauktas 1-2 obligātās pazīmes un
- ir nepilnīgs darbības un bezdarbības apraksts.

2. Objektīvās puses fakultatīvās pazīmes un to raksturojums (3 punkti)

Par noziedzīga nodarījuma sastāva fakultatīvajām jeb papildpazīmēm ir uzskatāmas tādas pazīmes, kuras ir ietvertas tikai atsevišķos nodarījuma sastāvos Krimināllikuma sevišķajā daļā kopā ar pamatpazīmēm jeb obligātajām pazīmēm.

Noziedzīga nodarījuma sastāva fakultatīvās pazīmes ir:

1. Noziedzīga nodarījuma izdarīšanas vieta - teritorija vai objekts, kur noziedzīgais nodarījums noticis.
2. Laiks – nodarījums notiek likumā noteiktajā laika periodā vai termiņā, piem., KL 110.p. 1.d.
3. Veids – nodarījums saistīts ar KL norādītā paņēmiena, metodes izmantošanu.
4. Situācija, apstākļi – raksturo objektīvos apstākļus, kādos nodarījumu izdara, piem., KL 121.p.
5. Rīki un līdzekļi ir dažādi priekšmeti, vielas, piem., KL 231.p. 2.d.
6. Norāde uz cietušo, pret kuru vainīgais vērsās. Jāsaprot, ka ne visos noziedzīgu nodarījumu sastāvos ir cietušais (piemēram, kukuļņemšana u.c.).

3 punktus piešķir, ja:

- ir norādīti un raksturoti visi 6 fakultatīvo pazīmju veidi

2 punktus piešķir, ja:

- ir norādīti un raksturoti visi 6 fakultatīvo pazīmju veidi, bet raksturoti tikai daļēji;

- ir norādīti 4-5 fakultatīvo pazīmju veidi, bet tie nav pilnīgi raksturoti

1 punktu piešķir, ja:

- ir norādīti un vismaz daļēji raksturoti vismaz 3 fakultatīvo pazīmju veidi

3. Kaitīgās sekas un cēloņsakarība materiālajiem sastāviem (3 punkti)

Kaitīgas sekas ir tāda kaitējuma nodarīšana ar Krimināllikumu aizsargātām interesēm, kas radies citas personas prettiesiskas darbības vai bezdarbības rezultātā.

Kaitīgas sekas, kā noziedzīga nodarījuma objektīvās puses pazīme, tiek norādīta tikai noziedzīgu nodarījumu materiālos sastāvos.

Kaitīgās sekas Krimināllikuma Sevišķās daļas pantu dispozīcijās tiek norādītas tajos gadījumos, kad prettiesiskā darbība vai bezdarbība ar likumu aizsargātām interesēm rada materiālu, fizisku vai citādu taustāmu vai jūtamu kaitējumu, ko var izteikt salīdzināmās vienībās.

Materiālajos sastāvos vienīgi tajos gadījumos, kad prettiesiskās darbības vai bezdarbības rezultātā iestājušās Krimināllikuma Sevišķās daļas dispozīcijā norādītās sekas, ir pamats noziedzīgu nodarījumu uzskatīt par pabeigtu.

Krimināllikuma pantu dispozīcijās kaitīgās sekas tiek aprakstītas (apzīmētas) dažādi. Kaitīgas sekas var būt kā materiāls kaitējums, kas var izpausties mantiska zaudējuma vai fiziska kaitējuma veidā. Kaitīgās sekas tiek aprakstītas, tiek izmantoti tādi apzīmējumi, kā, piemēram:

-tiek norādītas konkrētas sekas (piemēram, slepkavības gadījumā – cietušā nāve);

-tiek nosauktas kaitīgas sekas un norādīta to smaguma pakāpe (piemēram, tīss smags, vidēja smaguma un viegls miesas bojājums) vai var norādīt - kaitīgās sekas atkarībā no smaguma pakāpes var diferencēt;

-norādītas vairākas alternatīvas kaitīgas sekas;

-nosaukti tikai daži kaitīgo seku veidi, pieļaujot arī citas sekas;

-kaitīgās sekas apzīmētas ar tādiem vērtējuma jēdzieniem (būtisks kaitējums, smagas sekas, liels apmērs, neliels apmērs, ievērojams apmērs).

Materiāla sastāva noziedzīgos nodarījumos persona par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu atbild vienīgi tajos gadījumos, kad starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un kaitīgajām sekām, kas iestājušās šīs darbības vai bezdarbības rezultātā, pastāv cēloņsakarība.

Cēloņsakarība krimināltiesībās ir tāda objektīvā saikne starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un tās izraisītajām laika ziņā sekojošām kaitīgajām sekām, kurā darbība vai bezdarbība sagatavo un nosaka seku iestāšanos, un darbība vai bezdarbība ir faktors, kas radījis kaitīgās sekas.

Iespējams arī norādīt:

Cēloņsakarība krimināltiesībās ir tāda objektīvā saikne starp prettiesisko darbību vai bezdarbību un radītajām laika ziņā sekojošajām kaitīgajām sekām, kurā darbība vai bezdarbība sagatavo un nosaka seku iestāšanās reālu iespēju, un darbība vai bezdarbība ir galvenais noteicošais faktors, kas tieši radījis kaitīgās sekas.

3 punktus piešķir, ja:

- ir aprakstītas materiālo sastāvu iespējamās kaitīgās sekas un cēloņsakarība

2 punktus piešķir, ja:

- ir aprakstītas materiālo sastāvu iespējamās kaitīgās sekas, bet nav/ir daļēji aprakstīta cēloņsakarība

vai

- ir aprakstīta cēloņsakarība, bet nepilnīgi aprakstītas materiālo sastāvu iespējamās kaitīgās sekas

1 punktu piešķir, ja:

-ir nepilnīgi aprakstītas kaitīgās sekas un/vai cēloņsakarība.

Papildu punktu var iegūt, ja students papildus pamatzināšanām ir demonstrējis izcilas zināšanas kādā no komponentēm, piemēram, raksturojis zinātnisko uzskatu dažādību, praksē konstatējamo problemātiku, kā arī ja atbildi ilustrējis ar atbilstošiem, korektiem piemēriem.

2. jautājums. Krimināltiesības. Sevišķā daļa

Mantas iznīcināšana un bojāšana krimināltiesībās

1. Mantas tīša iznīcināšana un bojāšana (3 punkti)

(1) Nozieguma priekšmets – sveša kustama un nekustama manta, kurai ir lietošanas vērtība (var būt arī mantas daļa, ja to ir iespējams nodalīt un vērtēt atsevišķi). Cietušajam nodarīts materiāls zaudējums, kas kaut cik jūtami kaitē mantiskajām interesēm. Nodarījuma sastāvu veido iznīcinātās vai bojātās mantas vērtība.

Formāla sastāva noziegums (dažos avotos tiek minēts arī materiāla sastāva noziegums, par to punktu nenoņem) – nodarījums uzskatāms par pabeigtu ar prettiesiskās darbības izdarīšanu vai bezdarbības pieļaušanu, neatkarīgi no kaitējuma apmēra. Tomēr nav iespējams izdarīt šo nodarījumu, neradot kaut kādu materiāla rakstura kaitējumu priekšmetam, pret kuru vērsta darbība. Rīcībai, kas izpaužas mantas bojāšanā vai iznīcināšanā, jābūt pabeigtai.

(2) Paņēmienu un līdzekļu var būt visdažādākie. Pamatā – aktīvas darbības, bet var būt arī bezdarbība (tīši neveic mantas saglabāšanas pienākumus ar nolūku, lai manta iet bojā vai ievērojami zaudē savu vērtību. Jākonstatē cēloņsakarība starp rīcību (darbību vai bezdarbību) un mantas iznīcināšanu vai bojāšanu.

Tiešs nodoms – vainīgais apzinās savas darbības vai bezdarbības kaitīgumu un darbību izdara vai pieļauj bezdarbību.

Motīvi – visdažādākie (atriebība, skaudība, dauzonība, arī mantkārība, ja rīkojas par atlīdzību), tas neietekmē kvalifikāciju. Tomēr motīvs var attiekties uz personas atbildības pakāpi (pastiprina vai atvieglo).

(3) Jānodala: iznīcināšana vai bojāšana:

- iznīcināšana: manta kļuvusi pilnīgi nederīga, zaudējusi savu lietošanas vērtību un nav izmantojama pēc tās nozīmes;

- bojāšana: mantas vērtība samazinājusies un to vairs nevar pilnvērtīgi izmantot pēc tās nozīmes bez atbilstošas izlabošanas (remonts, atjaunošana, izārstēšana). (Piemēri: veikalā paņemta manta skaitīsies bojāta, ja tā vairs nav realizējama.)

(4) Norobežošana: (1) Ja manta iznīcināta (bojāta) saistībā ar zādzību vai laupīšanu, var kvalificēt pēc noziedzīgu nodarījumu reālās kopības. (2) Var būt mantas iznīcināšana (bojāšana) kā citi patstāvīgi nodarījumi – terorisms, kaitniecība, transportlīdzekļu, pieminekļu, dokumentu, dažādu tīklu bojāšana – jo tiem ir cits apdraudējuma objekts, nolūks utt. (3) Ja mantu iznīcina vai bojā amatpersona vai atbildīgs darbinieks, kuru amata/dienesta pienākumos ietilpa mantas saglabāšana, tad kvalificē pēc KL 318. vai 196. panta kā šo personu nodarījumi.

- ja pēc būtības pareizi aprakstīti vismaz 3 aspekti (no 4), tad – **3 punkti**;

- ja aprakstīti 2 aspekti – **2 punkti**;

- ja aprakstīts 1 aspekts – **1 punkts**.

2. Mantas tīša iznīcināšana un bojāšana pastiprinošos apstākļos (3 punkti)

(1) Izdarīta ar dedzināšanu vai citādā vispārbīstamā veidā.

Dedzināšana aptver darbības, kas izraisa svešas mantas aizdegšanos. Citi veidi – spridzināšana, plūdu vai zemes nogrūvumu izraisīšana, radioaktīvo vai citu bīstamu vielu vai indes pielietošana (to izmantošana var apdraudēt ne tikai cilvēka veselību, bet arī lielas materiālās vērtības, apkārtējo vidi).

(2) Izdarīta lielā apmērā.

Nozieguma priekšmeta kopējā vērtība nozieguma izdarīšanas brīdī nav bijusi mazāka par 50 minimālo mēnešalgu kopsummas.

(3) Tās rezultātā vainīgā neuzmanības dēļ iestājusies cilvēka nāve vai izraisītas citas smagas sekas.

Smagas sekas – noziedzīgās darbības izraisījušas cilvēka nāvi, nodarīti smagi miesas bojājumi vismaz vienai personai, nodarīti mazāk smagi miesas bojājumi vairākām personām, radīts citāds smags kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm (KL spēkā stāšanās likuma 24. pants).

(4) Pret smagajām sekām vainīgā attieksme izpaužas neuzmanības formā – noziedzīgas nevērības vai noziedzīgas pašpalāvības veidā. Proti, vainīgais ir paredzējis kaitīgo seku iestāšanās iespēju savu darbību vai bezdarbības rezultātā un cerējis, ka tās neiestāsies, bet apstākļi, uz kuriem vainīgais paļāvies, nav kavējuši sekas iestāšanos. Noziedzīgas nevērības gadījumā vainīgais nav paredzējis kaitīgās sekas iestāšanās iespēju, bet konkrētajos apstākļos viņam vajadzēja un viņš varēja tās paredzēt. Pats noziegums uzskatāms par izdarītu ar nodomu.

Šeit ir materiāla sastāva noziegums, jo noziegums pabeigts ar kaitīgo seku iestāšanos (nāve utt.).

- ja pēc būtības pareizi aprakstīti vismaz 3 aspekti (no 4), tad – **3 punkti**;

- ja aprakstīti 2 aspekti – **2 punkti**;

- ja aprakstīts 1 aspekts – **1 punkts**.

3. Mantas iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības (3 punkti)

(1) Nozieguma galvenais tiešais objekts ir cietušā mantiskās intereses.

Neuzmanīgā rīcība var izpausties jebkādā veidā – rīkojas bezatbildīgi, nolaidīgi, neapdomīgi, nevērīgi, izklaidīgi, pavirši, nejauši utt. – un tā rezultātā ir iestājušās konkrētas sekas. Tā kā darbībām ir netīšs raksturs, tad tas ir nodarījums aiz neuzmanības. Vainīgā attieksme pret sekām var izpausties tikai kā neuzmanība.

(2) Sastāvu veido šāda prettiesiska rīcība – svešas mantas iznīcināšana vai bojāšana aiz neuzmanības, nevērīgi rīkojoties ar uguni vai citādā vispārbīstamā veidā, un ja tā rezultātā radīts būtisks kaitējums.

Vispārbīstamie veidi bija norādīti iepriekšējā punktā – spridzināšana, plūdu vai zemes nogrūvumu izraisīšana, radioaktīvo vai citu bīstamu vielu vai indes pielietošana (to izmantošana var apdraudēt cilvēka veselību, lielas materiālās vērtības, apkārtējo vidi).

Ar būtisku kaitējumu saprot likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. pantā paredzēto seku iestāšanos.

(3) Panta otrajā daļā atbildība pastiprināta par svešas mantas iznīcināšanu vai bojāšanu aiz neuzmanības, ja tās rezultātā iestājusies cilvēka nāve vai izraisītas citas smagas sekas. Panta trešā daļa ietver sekas – divu vai vairāku cilvēku nāvi.

Smagas sekas (bija iepriekšējā punktā) – ja noziedzīgās darbības izraisījušas cilvēka nāvi, nodarīti smagi miesas bojājumi vismaz vienai personai, nodarīti mazāk smagi miesas bojājumi vairākām personām, radīts citāds smags kaitējums ar likumu aizsargātām interesēm.

Ja smagas sekas veido liela apmēra zaudējuma nodarīšana cietušajam, noziegums pabeigts ar šāda apmēra kaitīgo seku iestāšanos (skat. iepriekš).

(4) Ja pantā minētās rīcības sekas (rezultāts) ir amatpersonas, uzņēmuma (uzņēmējiesabiedrības) vai organizācijas atbildīgā darbinieka nolaidība, tad kvalificē pēc KL pēc 318. vai 197. panta kā šo personu nodarījumi (ja radīto kaitējumu aptver pantos paredzētais apjoms).

- ja pēc būtības pareizi aprakstīti visi 3 aspekti (no 4), tad – **3 punkti**;
- ja aprakstīti 2 aspekti – **2 punkti**;
- ja aprakstīts 1 aspekts – **1 punkts**.

Papildu punktu var iegūt, ja students papildus pamatzināšanām ir demonstrējis izcilas zināšanas kādā no komponentēm, piemēram, raksturojis zinātnisko uzskatu dažādību, praksē konstatējamo problemātiku, kā arī ja atbildi ilustrējis ar atbilstošiem, korektiem piemēriem.

3. jautājums. Kriminālprocess

Prokurors kriminālprocesā – vispārīgs raksturojums

1. Prokurora iespējamie procesuālie statusi kriminālprocesā (3 punkti)

Prokuroram kriminālprocesā var būt dažādi statusi, tai skaitā:

- uzraugošais prokurors;
- procesa virzītājs,
- amatā augstāks prokurors,
- virsprokurors,
- apsūdzības uzturētājs
- prokurors kasācijas instancē,
- procesuālo uzdevumu izpildītājs
- izmeklēšanas grupas dalībnieks.

Prokurors var tikt iesaistīts arī kādā atsevišķā procesuālā norisē, piemēram, atļaujot kratīšanas veikšanu neatliekamā gadījumā utt., kad KPL attiecībā uz to tiek lietots vienkārši termins „prokurors“. Pamatā prokurors nevar būt vienlaikus vairākos procesuālos statusos.

Prokurora statusi lielākoties ir saistīti ar procesa stadiju.

Pirmstiesas procesa izmeklēšanas laikā prokurors ieņem uzraugošā prokurora statusu, ja vien izmeklēšana netiek realizēta prokuratūrā.

Prokurors ir procesa virzītājs, lemjot par **kriminālvajāšanas uzsākšanu** un **kriminālvajāšanas laikā**, izņēmuma gadījumā – arī izmeklēšanas laikā pirmstiesas procesā.

Apsūdzības uzturētājs – ar brīdi, kad **lieta nodota izskatīšanai pirmās instances tiesā**, pirmās instances un apelācijas instances tiesā, kasācijas instances tiesā prokurora statuss ir “prokurors kasācijas instances tiesā”.

Savukārt visur, kur **procesuāli darbojas** prokurors, procesuālās pilnvaras realizē arī virsprokurors un amatā augstāks prokurors. Procesuālo uzdevumu izpildītājs un izmeklēšanas grupas dalībnieks prokurors var būt **pirmstiesas procesa laikā**.

Ja atbildē pareizi uzskaitīts vismaz 5 statusi, tai skaitā: uzraugošais prokurors, procesa virzītājs, apsūdzības uzturētājs, amatā augstāks prokurors – un pareizi norādīta procesa stadija, kurā prokurors šo statusu realizē, tiek iegūti **3 punkti**.

Ja pareizi norādīti vismaz šādi statusi: uzraugošais prokurors, procesa virzītājs, apsūdzības uzturētājs, amatā augstāks prokurors – un pareizi norādīta procesa stadija, kurā prokurors šo statusu realizē, tiek iegūti **2 punkti**.

Ja pareizi norādīti vismaz šādi statusi – uzraugošais prokurors, procesa virzītājs, apsūdzības uzturētājs – un pareizi norādīta procesa stadija, kurā prokurors šo statusu realizē, tiek iegūti **1 punkts**.

2. Prokurora noraidīšana (3 punkti)

Pilnīgai atbildei nepieciešams apskatīt trīs aspektus:

- 1) kad var pieteikt noraidījumu;
- 2) kurš to tiesīgs darīt un
- 3) kurš lemj par prokurora noraidīšanu.

Raksturojot šos aspektus, būtiskākās ir norādes, ka:

- 1) prokurors var tikt noraidīts, ja pastāv interešu konflikts. Izskatot pieteikto noraidījumu, tiek pārbaudīti tā motīvi. Procesuāla rīcība nevar būt noraidījuma pamats;
- 2) noraidījumu prokuroram var pieteikt gan personas, kuras īsteno aizstāvību, gan cietušais un tā pārstāvji, gan arī aizskartais mantas īpašnieks un tā pārstāvji;
- 3) tas, kurš izlems noraidījumu, atkarīgs no prokurora, kuram tas pieteikts, procesuālā statusa. Parasti prokuroram noraidījumu izlemj virsprokurors, bet, ja noraidījums pieteikts apsūdzības uzturētājam iztiesāšanas laikā – tiesa, taču var būt izņēmumi, piemēram, virsprokuroram pieteikto noraidījumu izlemj amatā augstāks prokurors.

Ja studējošais pareizi norāda noraidījuma pamatu, kas var pieteikt noraidījumu un pareizi raksturojis pieteiktā noraidījuma izskatīšanas subjektus, tiek iegūti **3 punkti**.

Ja pareizi norādīts noraidījuma pamats, daļēji pareizi norādīti noraidījumu pieteikt tiesīgie subjekti un pareizi vai daļēji pareizi raksturoti subjekti, kuri var izskatīt noraidījumu – tiek iegūti **2 punkti**.

Ja pareizi raksturots tikai noraidījuma pamats, bet noraidījumu pieteikt tiesīgie un to izlemt pilnvarotie subjekti nepareizi vai arī visi trīs aspekti raksturoti daļēji pareizi – tiek iegūts **1 punkts**.

3. Prokurora lēmumu un rīcības pārsūdzība (3 punkti)

Atbildot uz šo apakšjautājumu, būtu nepieciešams norādīt, ka:

1) pārsūdzama ir jebkura prokurora rīcība vai lēmums, par ko likumā netiek norādīts, ka tā nav pārsūdzama;

2) kurš var iesniegt sūdzību – sūdzību var iesniegt ikviena persona, kuras intereses skar attiecīgais lēmums vai rīcība; un

3) kurš izskata sūdzību, kas iesniegta par prokurora lēmumu vai rīcību. Saskaņā ar vispārīgu noteikumu prokurora lēmumus un rīcību pārsūdz amatā augstākam prokuroram. Atsevišķos gadījumos sūdzības izskatītājs ir cits – izmeklēšanas tiesnesis (piemēram, par prokurora lēmumu piemērot ar brīvības atņemšanu nesaistītu piespiedu līdzekli) vai tiesa (piemēram, ja prokurors lēmis izbeigt kriminālprocesu pret konkrētu personu izbeigt uz noilguma pamata).

Ja pareizi raksturoti visi trīs aspekti, tiek iegūti **3 punkti**.

Ja pareizi raksturots vismaz pirmais aspekts un daļēji pareizi arī abiem pārējiem – **2 punkti**.

Ja daļēji pareizi raksturoti visi aspekti vai arī pareizi raksturots pirmais, bet otrais un/vai trešais daļēji pareizi – **1 punkts**.

Papildu punktu var iegūt, ja students papildus pamatzināšanām ir demonstrējis izcilas zināšanas kādā no komponentēm, piemēram, raksturojis zinātnisko uzskatu dažādību, praksē konstatējamo problemātiku, kā arī ja atbildi ilustrējis ar atbilstošiem, korektiem piemēriem.

Praktiskās daļas uzdevums

2023. gada oktobrī daudzdzīvokļu mājai sakritušo lapu dēļ bija aizsērējušas jumta notekas. SIA “Apsaimniekotājs” vadītājs Raivis no mājas iedzīvotājiem bija saņēmis šādu informāciju, bet nekādus pasākumus lielās noslogotības dēļ nebija veicis. Šajā mājā dzīvoja SIA “Apsaimniekotājs” strādnieks Maigonis, kuram jau bija apnicis, ka netīrīto noteku dēļ lietus ūdens no mājas jumta gāžas lejā pa dažādām vietām, tā izskalojot taciņas un apstādījumus, bet Maigonim pēc tam jālabo ūdens izskalošie bojājumi. Viņš nolēma negaidīt nekādus rīkojumus no priekšnieka un pats notekas iztīrīt.

Tās pašas dienas pēcpusdienā, savā darba laikā, lai gan priekšnieks Raivis viņam bija licis salabot pagrabā durvis citai mājai, Maigonis no savas garāžas paņēma lauzni un uzkāpa uz mājas jumta. Tā kā mājas jumts, lai gan slidens un slīps, tomēr nebija ļoti stāvs, Maigonis paņēma tikai saiti, ar kuru sevi piesēja pie mājas skursteņa. Cita aprīkojuma viņam nebija.

Diemžēl noteku tīrīšana nebija viegls darbs, lauznis bieži vien nebija izmantojams un tikai traucēja. Tāpēc Maigonis vecās lapas un citus gružus no notekām vairāk tīrīja ar rokām, bet lauzni nolika sev blakus uz mājas slīpā jumta, un aizmirsā par to.

Kamēr Maigonis tīrīja jumta notekas, no kāpņutelpas greznās drēbes iznāca kaimiņiene Roze kopā ar draudzeni no ASV un devās uz teātri. Brīdī, kad viņas pa bruģēto taciņu gāja gar mājas sienu, uz slīpā jumta Maigoņa novietotais lauznis noslīdēja un uzkrita Rozei uz galvas. Tā rezultātā Rozei tika pārsista galva, traumēts plecs, uz rokas un gurna bija vairāki nobrāzumi, bet dārgais kostīms sabojāts.

Roze procesa virzītājam iesniedza pieteikumu, lūdzot uzsākt procesu pret juridisko personu SIA “Apsaimniekotājs”, jo Maigonis bija SIA “Apsaimniekotājs” darbinieks, jumta tīrīšanu veica savā darba laikā un teritorijā, apzinādamies, ka SIA “Apsaimniekotājam” šis darbs ir jāveic, jo jumta tīrīšanu jau bija pieprasījuši mājas iedzīvotāji. Turklāt viņa norādīja arī uz sabojāto dārgo kostīmu, kura vērtība bija 800 EUR, un lūdza kvalificēt noziedzīgo nodarījumu arī par mantas bojāšanu.

Policijā par šo notikumu tika uzsākts kriminālprocess. Procesā virzītājs veica mājas jumta apskati, taču neko neizņēma, jo lauzni, kas bija nokritis no jumta, Maigonis bija pacēlis un ienesis savā garāžā. Kad procesa virzītājs lūdza Maigonim, lai viņš izsniedz lauzni, Maigonis atbildēja, ka procesa virzītājs pats var mierīgi doties uz viņa garāžu paņemt lauzni, un iedeva garāžas atslēgas.

Ekspertīzē tika konstatēts, ka Rozei nodarīti smagi miesas bojājumi. Par aizdomās turēto tika atzīts Maigonis, kurš nopratināšanā godīgi pastāstīja gan par mājas noteku problēmām, gan par savu darbošanos uz jumta, taču noliedza, ka būtu Rozei nodarījis miesas bojājumus, jo viņš tai pat tuvumā neesot bijis. Lai saprastu visus notikušā apstākļus, Maigonis ar procesa virzītāju uzkāpa uz mājas jumta, kur Maigonis parādīja, kur viņš darbojās, kā tīrīja notekas un kur atradās lauznis.

Tā kā Maigonis, kurš pirms 2 gadiem bija sodīts par alkoholisko dzērienu zādzībām no veikala un miesas bojājumu nodarīšanu, savu vainu neatzina, procesa virzītājs sagatavoja ierosinājumu tiesai par drošības līdzekļa – apcietinājuma – piemērošanu. Pamatojumā procesa virzītājs norādīja, ka Maigoņim par šo noziedzīgo nodarījumu būs piemērojams brīvības atņemšanas sods, turklāt viņš savu vainu neatzīst.

Pirms tiesas sēdes par apcietinājuma piemērošanu Maigoņis procesa virzītājam iesniedza lūgumu iepazīties ar eksperta atzinuma aprakstošo daļu, jo neticēja, ka laužņa uzkrāšana Rozei varēja nodarīt tik smagus miesas bojājumus, un uzskatīja, ka tāpēc viņam apcietinājums nav piemērojams. Savu lūgumu viņš pamatoja ar Kriminālprocesa likuma 246. panta otro daļu un 03.04.2014. Satversmes tiesas lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2013-11-01, kurā norādīts, ka “pušu līdzvērtīgu iespēju princips prasa, lai katrai pusei tiktu dota saprātīga iespēja sniegt argumentus savā lietā tādos apstākļos, kas to nenostāda ievērojami sliktākā situācijā salīdzinājumā ar otru pusi”. Procesā virzītājs Maigoņa lūgumu noraidīja, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 2. panta otro daļu, norādot, ka tiesību normas piemērošanā jāievēro Satversmes tiesas spriedumos, nevis lēmumos par izbeigšanu sniegtā attiecīgās normas interpretācija.

Jautājumi

1. Kā kvalificējams Maigoņa nodarījums? Atbildi pamatojiet. 2 punkti
2. Vai ir pamats uzsākt procesu piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai? Atbildi pamatojiet. 1 punkts
3. Vai ir pietiekams pamats apcietinājuma piemērošanai Maigoņim? Atbildi pamatojiet, vērtējot ierosinājumā norādīto pamatojumu. 1 punkts
4. Vai procesa virzītājs pamatoti noraidīja Maigoņa lūgumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 2. panta otro daļu? Atbildi pamatojiet. 2 punkti
5. Vai kriminālprocesā nosakāma kvalifikācija par Rozes kostīma bojāšanu? Atbildi pamatojiet. 1 punkts
6. Vai laužņa paņemšanai no Maigoņa garāžas procesa virzītājam nepieciešams izmeklēšanas tiesneša lēmums? Atbildi pamatojiet. 1 punkts
7. Ar kādu procesuālu darbību procesa virzītājs varēja fiksēt Maigoņa stāstīto un rādīto uz mājas jumta? 1 punkts
8. Vai saistībā ar to, ka Rozes draudzene ir atgriezies ASV, ir veicamas kādas procesuālās darbības starptautiskās sadarbības ietvaros, lai nopratinātu viņu liecinieces statusā. Ja jā, precizējiet kādas. Atbildi pamatojiet. 1 punkts

Nr.	Jautājums	Punkti	Vērtēšanas kritēriji
1.	Kā kvalificējams nodarījums? Maigoņa nodarījums? Atbildi pamatojiet.	2 punkti	<p><i>KL 131.p. – nodarīja smagus miesas bojājumus aiz neuzmanības – noziedzīga nevērība (Maigonis nebija paredzējis, ka lauznis uzkrītīs kādam uz galvas un nodarīs miesas bojājumus, taču pēc tā, ka viņš lauzni bija nevērīgi nolīcis uz slīpas un slidenas jumta virsmas tieši virs taciņas, kas veda gar māju un kur staigāja cilvēki, viņam vajadzēja un viņš varēja minētās kaitīgās sekas paredzēt).</i></p> <p><i>Kāzusā nav atspoguļotas precīzas Maigoņa liecības, tāpēc, papildus pamatojot ar iespējamo Maigoņa stāstīto, neuzmanības formu students var norādīt arī – neuzmanība noziedzīgas pašpaļāvības veidā. Maigonis paredzēja, ka lauznis var nokrist un kādam uzkrīt uz galvas, tomēr vieglprātīgi paļāvās, ka viņš pamanīs laužņa krišanu un paspēs to satvert</i></p> <p>Students saņem 1 punktu par pareizi noteiktu kvalifikāciju pēc 131. panta. Ja noteikta kvalifikācija pēc kāda cita panta, students punktu nesaņem. Tāpat students punktu nesaņem, ja noteikta kvalifikācija 131.p. kopībā ar kādu citu pantu (piemēram, 131.p.un 186.p.). Tomēr šādā gadījumā daļēji pareizā atbilde (131.p.) var tikt ņemta vērā, ja citos jautājumos ir vēl kāda daļēji pareiza atbilde, kura tās nepilnības dēļ nav novērtējama ar pilnu punktu.</p> <p>Students saņem vēl 1 punktu par pareizu neuzmanības formas pamatojumu – Maigonis nodarīja smagus miesas bojājumus aiz neuzmanības – noziedzīga nevērība. Šo 1 punktu students saņem arī tad, ja kāzusā kā neuzmanības formu ir saskatījis noziedzīgu pašpaļāvību, bet tad attiecīgi pareizi to arī pamatojis – Maigonis paredzēja, ka lauznis var nokrist</p>

			<p>un kādam uzkrist uz galvas, tomēr vieglprātīgi paļāvās, ka viņš pamanīs laužņa krišanu un paspēs to satvert. Punkts netiek piešķirts, ja students savā atbildē jauc noziedzīgu nevērību ar noziedzīgu pašpaļāvību.</p>
2.	<p>Vai ir pamats uzsākt procesu piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanai juridiskajai personai? Atbildi pamatojiet.</p>	1 punkts	<p><i>Nē. Maigonis darbojās “uz savu galvu”. Viņš notekas netūrēja un ar laužni nerīkojās neuzmanīgi SIA “Apsaimniekotājs” interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā, jo tādām darbam viņš vispār nebija norīkots.</i></p> <p>Students saņem vienu punktu, ja ir pareizi atbildējis un pamatojis atbildi – Maigonis, tīrot notekas, nedarbojās juridiskās personas interesēs, labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā.</p>
3.	<p>Vai ir pietiekams pamats apcietinājuma piemērošanai Maigonim? Atbildi pamatojiet, vērtējot ierosinājumā norādīto pamatojumu.</p>	1 punkts	<p><i>Nē. Procesuālā piespiedu līdzekļa piemērošanas pamats ir personas pret darbība kriminālprocesa mērķa sasniegšanai konkrētajā procesā vai atsevišķas procesuālās darbības veikšanai, savu procesuālo pienākumu nepildīšana vai nepienācīga pildīšana. Drošības līdzekli kā procesuālo piespiedu līdzekli piemēro aizdomās turētajam vai apsūdzētajam, ja ir pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesa vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas.</i></p> <p><i>Procesa virzītājam ir jāizvēlas tāds procesuālais piespiedu līdzeklis, kas pēc iespējas mazāk aizskar personas pamattiesības un ir samērīgs.</i></p> <p>Students saņem 1 punktu, ja pareizi sapratis un pamatojis, ka apcietinājumam nav pamata. Maigonis izdarījis</p>

			<p>kriminālpārkāpumu. Procesa virzītājs nav norādījis, kāpēc ir pamats uzskatīt, ka Maigoņis turpinās noziedzīgas darbības, traucēs pirmstiesas kriminālprocesu vai tiesu vai izvairīsies no šā procesa vai tiesas.</p> <p>Par atbildi “nē” bez pamatojuma vai ar nepareizu pamatojumu, vai ar nepilnīgu pamatojumu punkts netiek piešķirts.</p>
4.	Vai procesa virzītājs pamatoti noraidīja Maigoņa lūgumu, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 2. panta otro daļu? Atbildi pamatojiet.	2 punkti	<p><i>Nē. Satversmes tiesas likuma 29 panta 2¹. daļa nosaka, ka Satversmes tiesas lēmumā par tiesvedības izbeigšanu sniegtā tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām.</i></p> <p>Students saņem 2 punktus par pareizu atbildi un pamatojumu par Satversmes tiesas likuma 29.panta 2¹.daļu.</p> <p>Students par atbildi uz šo jautājumu saņem tikai 1 punktu, ja pareizi atbildējis “nē” un pamatojis atbildi ar citu pareizu un likumam atbilstošu pamatojumu. Piemēram, Kriminālprocesa likuma 412. panta 6. daļa.</p> <p>Par atbildi “nē” bez pamatojuma vai ar nepareizu pamatojumu, vai ar nepilnīgu pamatojumu punkts netiek piešķirts.</p> <p>Ja students analizējis normu kolīziju (Kriminālprocesa likuma 2. panta otro daļa, kur noteikts, ka Latvijas Republikas tiesību normas piemērošanā ievēro Satversmes tiesas spriedumā sniegto attiecīgās normas interpretāciju, un Satversmes tiesas likuma 29. panta 2¹. daļa, kur noteikts, ka arī Satversmes tiesas lēmumā par tiesvedības izbeigšanu sniegtā tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību</p>

			institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām), tas var tikt uzskatīts par papildu punktu, kas atsevišķos gadījumos var paaugstināt kopējo vērtējumu.
5.	Vai kriminālprocesā nosakāma kvalifikācija par Rozes kostīma bojāšanu? Atbildi pamatojiet.	1 punkts	<i>Nē. Nav KL 186. pantā paredzēto seku.</i> Students saņem 1 punktu, ja pareizi norāda un pamato, ka nav pamata kvalificēt par mantas bojāšanu. Par atbildi “nē” bez pamatojuma vai ar nepareizu pamatojumu, vai ar nepilnīgu pamatojumu punkts netiek piešķirts.
6.	Vai laužņa paņemšanai no Maigoņa garāžas procesa virzītājam nepieciešams izmeklēšanas tiesneša lēmums? Atbildi pamatojiet.	1 punkts	<i>Nē. Garāža netiek pārmeklēta piespiedu kārtā. Tiek veikta izņemšana – KPL 186.p., jo ir zināms, kur konkrēti priekšmets atrodas, un Maigonis to vēlas labprātīgi atdot.</i> Students saņem 1 punktu, ja pareizi saprot, ka tiek veikta izņemšana un nav vajadzīgs izmeklēšanas tiesneša lēmums. Par atbildi “nē” bez pamatojuma vai ar nepareizu pamatojumu, vai ar nepilnīgu pamatojumu punkts netiek piešķirts.
7.	Ar kādu procesuālu darbību procesa virzītājs varēja fiksēt Maigoņa stāstīto un rādīto uz mājas jumta?	1 punkts	<i>Liecību pārbaude uz vietas – KPL 173. pants.</i> Students saņem 1 punktu, ja pareizi saprot, ka tiek veikta liecību pārbaude uz vietas. Students punktu nesaņem, ja kļūdaini norāda, ka tiek veikta kāda cita izmeklēšanas darbība (piemēram, izmeklēšanas eksperiments, apskate u.c.)
8.	Vai saistībā ar to, ka Rozes draudzene ir atgriezusies ASV, ir veicamas kādas procesuālās darbības starptautiskās sadarbības ietvaros, lai	1 punkts	<i>Rozi, kura atgriezusies ASV, kā liecinieci var nopratināt, izmantojot tiesiskās palīdzības lūgumu.</i>

	<p>nopratinātu viņu liecinieces statusā. Ja jā, precizējiet kādas. Atbildi pamatojiet.</p>	<p>Students saņem 1 punktu, ja pareizi saprot, ka jāizmanto tiesiskās palīdzības mehānisms – KPL 83. nodaļa, un norāda, ka procesa virzītājam jāvēršas kompetentajā iestādē ar rakstveida ierosinājumu lūgt ASV veikt liecinieces nopratināšanu.</p> <p>Par atbildi “jā” bez pamatojuma un detalizētāka skaidrojuma vai ar nepareizu pamatojumu, pārāk plašu (piemēram, vienkārši uz starptautisko sadarbību) vai nepilnīgu pamatojumu punkts netiek piešķirts.</p>
--	--	---